

TIFANI KRAM

OVA PRIČA

VAM MOŽE

SPASTI ŽIVOT

Preveo
Nikola Pajvančić

Laguna

Naslov originala

Tiffany Crum

THIS STORY MIGHT SAVE YOUR LIFE

Copyright © 2026 by Tiffany Crum Creative Inc.

Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno, uz sva blistava srca,
Matu, Mejsonu i Ogastu*

Prvi deo

Džoj Mur

Nulti dan

Nalet vrelog vetra udara kuću tako da se prozori tresu. Na polju, ispred mog podrumskog studija, visoki likvidambari se povijaju i rasipaju bodljikave plodove niz padinu.

„Idemo“, kaže Beni. „Reci kad si spremna.“

Ponovo usmeravam pažnju na mog najboljeg druga. Na njegovu riđu bradu, na neposlušne kovrdže pritisnute ogromnim slušalicama, na radni sto za kojim sedimo u ergonomskim stolicama na točkiće – gledam svugde, samo ne u njegove oči. „Spremna.“

Beni ne komentariše koliko sam rasejana dok počinjemo da snimamo. Prisiljavam se da glumim kako je sve redu i, kao i uvek, anksioznost popušta čim hvatamo ritam. Pošto smo priveli kraju naš nasumični uvod u podkast, osećam se opuštenije. Danas epizodu vodi Beni, što znači da sam ja na vrućoj stolici i improvizujem taktike preživljavanja u nekoj situaciji opasnoj po život koju je on izabrao.

Sada me gleda s vragolastim osmehom. „Šta znaš o grbavim kitovima? Znaš nešto konkretno?“

„Osim toga da su to ogromni sisari?“ Gledam ka svojoj zao-
ovi na suprotnom kraju stola, u nadi da će mi nekako pomoći,
ali Malori je usredsređena na miksetu; pomera klizač, okreće
dugme i skuplja platinastoplavu kosu u rep. U mikrofon kažem:
„Sramotno malo.“

„Odlično.“ Beni se zavaljuje u stolicu, i prekršta ruke preko
izbledele crne majice iz naše prve kolekcije promo-materijala.
Na njoj je belim slovima ispisana naša krilatica: *Ako vas nešto
ne ubije... znači da ste preživeli!* „Zamisli da veslaš u kajaku, uz
obalu Pacifika. Topao jesenji dan. Savršeno vedro nebo. Voda
blista. Preznijala si se. Život je lep. I onda, odjednom, desetine
sardina počne da ti uskače u čamac.“

„E, nije loše. Jesi li ikad probao pržene sardine? Moja mama
ih je pravila s tostom i nekim sosom od peršuna i kapra...“

„Saberu se, Džoj. Nije reč o jelu. Upravo si naišla na loptu
mama.“

Kažem mu da, nažalost, nikad nisam čula za tako nešto, a
on objašnjava da je to gusto zbijeno jato riba. Odbrambena
mera koju preduzimaju kada je predator u blizini. „Ili, u ovom
slučaju, kad je predator tačno ispod njih.“

„Možda si mogao tako da počneš.“

„Otvoraju se ogromne čeljusti, izbacuju te iz čamca i od-
jednom se nalaziš u ustima sisara dugačkog petnaest metara.
Šta radiš?“

Prema Benijevim rečima, ova neverovatna – ali istinita –
situacija dogodila se prošle nedelje jednoj ženi kod San Luis
Obispa. Da trenutno ne izbegavam internet po svaku cenu – iz
razloga kojima ne želim sada da se bavim – ugrabila bih tu priču
čim bi mi naslov iskočio na netu, pa neka Beni smišlja kako da
se izbavi iz čeljusti kita.

„Treba mi još detalja“, kažem. „Je li to kajak dvosed? Jesi li
ti u njemu sa mnom?“

„Ako pristanem da budem s tobom, hoćeš li me ovaj put
ostaviti u životu?“

Dobro, možda ga jesam hipotetički žrtvovala nekoj divljoj zveri u protekle četiri godine. „Ništa ne obećavam.“

Prezrivo frkće. „Sama si.“

Tužno ga gledam i podsećam da ću bez njegove pomoći i figurativno i doslovno završiti na dnu.

To ne ostavlja neki poseban utisak na njega. „Onda moraš brzo da misliš.“

„Dosta si surov.“ Uzdišem. „Dakle, evo razmišljam naglas – pretpostavljam da je prvi korak da mu nekako zaglavim čeljusti i vrištim upomoć.“

Diže ruku. „Možemo li sad kratko da stanemo i da to zamislimo? Mokra si do gole kože, zapetljana u morske trave, mlataraš rukama među hiljadama riba na jeziku veličine kamioneta. Čak i ako uspeš da ustaneš – a to je pod velikim znakom pitanja – i dalje dozivaš pomoć iz *unutrašnjosti* usta dubokih tri metra.“

„Izgledam kao morsko čudovište, zar ne?“

„I te kako.“

„Niko mi neće pomoći, je l' tako?“

„Neće.“

„Dobro. U tom slučaju...“ Trljam dlanove. „Zaljubljaću se na njegovoj resici i bockaću ga po npercima dok me ne ispljune.“

Beni klima glavom čim sam rekla *resica*. „To što si rekla nema veze sa životom. Čime ga bodeš? Nemoj slučajno da kažeš...“

„Mačem, naravno.“

„Džoj.“ Zvuči razdražljivo, ali zapravo voli kad ovo radim.

„Zašto ti uvek imaš mač? Odakle se taj mač stvorio?“

„Slušaj, jedini način da se nađem u toj situaciji jeste da postoji paralelni univerzum u kom sam zapravo gusarka. Dakle, sasvim je legitimno: imam mač.“ Zastajem. „I drvenu nogu.“

Trideset minuta dosetki i digresija brzo prolazi. Kada je Beni napokon spreman da ispriča kako je ta žena zapravo preživela, meni su se ruke opustile, obrazi me bole od osmeha i...

Struja nestaje uz iznenadan huk.

Trepćemo jedno drugom dok skidamo slušalice, ošamućeni u iznenadnom polumraku.

„Nije samo kod nas, je l' tako?“ Ustajem da proverim osigurače pored stepenica. Sve je u redu. „Misliš da je ceo kraj?“

Kuća drhti pod novim silovitim naletom vetra, i napolju se čuje niz udaraca. Okrećem se prema terasi zatrpanoj uvelim palminim granama. Otpad iz komšijskog dvorišta. Zander i ja uopšte i nemamo palmu. Gledamo kako plastična kesa leti pored prozora i zapliće se u žbun.

„Daj mi bilo šta, bilo koje vremenske uslove, samo ne vetrove Santa Ane“, kaže Malori. Obučena je u svoju standardnu kombinaciju: trenerka, majica bez rukava i birkenstok sandale. Prekrstila je ruke i trlja gola ramena. „Sva sam se naježila.“

Zadržavam pogled na njoj dok se vraćam na mesto. Iako sam već dugo u braku sa Zanderom, zaova je i dalje za mene enigma – daleka, uvek smirena mlađa sestra s kojom je u detinjstvu emigrirao iz Danske. Tek otkako se pre šest meseci preselila u Los Anđeles da radi kao naša pomoćnica produkcije, povremeno primećujem ove naznake ranjivosti, sitne pukotine u oklopu.

Verovatno je brine suva žalfija u kanjonu između naše i njene kuće, koja bi bila savršena potpala za požar. Otvaram usta da joj kažem kako će sve biti u redu – vatrogasci još nisu izdali crveno upozorenje – ali se prisećam poslednjeg nestanka struje tokom oluje Santa Ane i ćutim. Ne zovu ljudi bez razloga taj vreli vetar „đavoljim dahom“.

Sujeverno trljam bronzanu glavu naše statue Artura Fonzarelija na stolu. Fonz. Fonzi.* Osmehuje mi se sa oba dignuta palca: *Eeej*. On je naš talisman još otkako smo Beni i ja izbili na vrh podkast lista i ja priželjkujem bar malu dozu njegove opuštenosti iz *Srećnih dana*.

* Lik iz TV serije *Srećni dani* (*Happy days*). (Prim. prev.)

„Dobro.“ Malori trese ruke kao da se oslobađa ružne uspomene, pa se vraća poslu. „Kad već sedimo ovde, Zander me je zamolio da precrtamo nekoliko stavki s liste.“

Beni se okreće ka meni. „Gde je on uopšte?“

„Još jedan sastanak s advokatima oko saniranja štete“, kažem. Pošto sam se probudila iz prepodnevne dremke, gledala sam ga iz kreveta dok sređuje zalizanu plavu kosu, za nijansu tamniju od Malorine, i tiho vežba argumente u ogledalu. Izgledao je umorno. Umorno, ali i zgodno u uzanom teget odelu. „Zamalo ste se mimoišli.“

Malori se nakašlja i podseća nas da se bliži rok za nove reklamne ugovore. Imamo više opcija: internet prodavnice nameštaja, platforme za izradu sajtova, brendove opreme za nepredviđene situacije. „A tu je i jedno pet-šest servisa za dostavu hrane.“

„Nećemo reklame za hranu“, kažem.

Malori izgleda kao da će se usprotiviti, ali Beni je brži. „Čula si šta kaže.“

Ona to zapisuje i Beni i ja se bez mnogo rasprave slažemo koje nam se najviše dopadaju. U prostoriji bez klime postaje sve toplije. Prozori u ovoj sto godina staroj španskoj kući na padini imaju samo jedno staklo, i promaja koji se uvlači kroz njih miriše na zemlju.

„Još nešto“, kaže Malori, i njene ledenoplave oči postaju blaže, kao da joj nije drago što mora to da izgovori. „Zandera su zvali iz pozorišta *Komedi stor*. Otkazan im je neki nastup u glavnoj sali i pitaju da li možete da uskočite na tri večeri.“ Pošto mi ćutimo, dodaje: „Zander i ja smo mislili da bi to moglo da koristi pregovorima, ako u *Apeks plusu* vide da ste se vratili na scenu.“

Pregovori. Povratak na scenu. Te reči me probadaju. Izuzetno unosan ugovor oko distribucije sa *Apeks plusom*, oko koga trenutno pregovaramo, stoji u mestu još od onih katastrofalnih događaja u avgustu. Ali nastup uživo nije rešenje.

„Kad hoće da nastupimo?“, pitam.

„Za dve nedelje, u četvrtak.“ Gleda u telefon. „Osamnaestog oktobra.“

Beni me posmatra i čeka odgovor.

Malori prilazi bliže i seda na ivicu stola pored mog kompjutera. „Znam šta misliš, ali mogli bismo da angažujemo obezbeđenje. Da pazi na sve.“

Ja se neočekivano smejem i pokrivam usta.

„To znači ne“, kaže Beni razočarano.

„Nisi čak ni razmislila“, kaže Malori, više meni nego njemu.

„Ne moramo to da radimo“, uzvraća on, i sada zvuči odlučnije. Pogledi nam se sreću i ja mu nemo zahvaljujem, a on klima glavom. „Nismo spremni.“

Neko vreme se prepiru. Beni je podseća da se još nismo izborili sa posledicama. Da ne bismo ni tražili nove reklamne partnere da posao funkcioniše kao ranije. Malori ističe da smo od prošlog petka ponovo u prvih deset. Niko otvoreno ne pominje „incident“, kako smo počeli da ga zovemo, niti oluju na društvenim mrežama koja je usledila. Činjenicu da nisam izašla iz kuće šest nedelja. Umesto toga okolišaju, koriste reči poput *delikatno* i *percepcija*.

„Ne moraš odmah da odlučiš“, kaže Malori najzad, spuštajući pogled na moj laptop, koji je ostao uključen, bez obzira na to što je nestala struja. Pratim njen pogled do kartica na vrhu ekrana.

„Super. Onda ćemo o tome kasnije“, kažem prebrzo, baš u trenutku kad se kućom razlegne snažan prasak.

„Šta je to bilo?“, pita Beni, već na nogama.

Ovog puta znam da nije pala grana palme. Noge i ruke me izdaju kada se zvuk ponovi i ostajem prikovana za stolicu, puls mi bije u grlu dok Beni i Malori jure uz stepenice do prizemlja. Napolju psi besno laju na nešto u dvorištu.

I dalje sam ukočena pošto se struja vratila uz tiho brujanje.

„Prozor“, dovikuje Beni nekoliko sekundi kasnije. „Pukla je brava.“

Reći mi polako dopiru do svesti. „A na šta psi laju?“, dovikujem.

„Na kojota. Opet ih izaziva kroz ogradu.“ Pauza. Čujem kako se otvaraju i zatvaraju vrata terase. „Nema nikoga, Džoj. Nema razloga za brigu.“

Nema razloga za brigu. Duboko, drhtavo udišem dok oni gore pričaju kako to da na brzinu poprave. Pregledam otvorene aplikacije na kompjuteru, nalazim svoj deo memoara koji pišem zajedno s Benijem i prelazim pogledom preko poglavlja koje sam sinoć otkucala.

Čudno je gledati sopstveni život kako se odvija na stranicama memoara. Poslednjih meseci često sam se pitala šta bismo Beni i ja uradili drugačije da smo znali da će nas ova karijera proslaviti, da smo mogli da predvidimo kako će se sve desiti.

Pošto sam stigla do poslednjih reči, stomak mi se steže.

Ne mogu ja ovo. Mislila sam da mogu. Mislila sam da mogu da ispričam svoju stranu priče, ali sada kad znam da će je uskoro ljudi čitati, muka mi je.

Zatvaram kartice i donosim odluku u deliću sekunde. Na parčetu papira škrabam poruku, krijem je u šaci i čekam da se Malori i Beni vrate. Pošto su se vratili, samo nekoliko minuta kasnije, moje telo – u poslednje vreme tako nepredvidivo – već je postalo teško.

„Hoćemo li da završimo ovu epizodu?“, pita Beni.

„Zapravo“, kažem, „izvini, ali da li možeš sutra da mi ispričaš kako ću pobeći iz ovog kita? Počinjem da gubim snagu.“

Malori gleda na sat, sigurno joj smeta što kršim raspored.

Beni sleže ramenima. „Može.“

Dogovaramo vreme. Dok Malori ne gleda, guram poruku – sada vlažnu od mog znojavog dlana – u pohabani džep Benijevo šorca i stavljam prst na usne. *Psst*. On se zbunjuje no osmehuje, dok ga požurujem ka vratima. Malori odlazi za njim, i kroz tavanicu čujem kako Beni doziva svog psa, a zatim

tapkanje šapa koje uzbuđeno kruže. Pošto su se zvuci gore utišali, ulazim u spavaću sobu.

San uskoro stiže, htela ja to ili ne. Navijam alarm i ležem na krevet, zamišljajući Benija kako otvara poruku, mršti se i pokušava da protumači moj zahtev. Pogrešio je kad je rekao da nema razloga za brigu. I te kako ima razloga za brigu. Dok stežem jastuk, slušam zavijanje vetra i čekam da oluja stigne.

Beni Abot

Prvi dan

Drvo je palo u ponoć, ali sam tada video samo srebrnasto treperenje lišća obasjanog mesečinom. Sada sagledavam razmere štete i prilično sam se snuždio. Od moje šupe, nekada minijaturne verzije moje kuće u rančerskom stilu, ostala je samo ruševina ispod pola tone eukaliptusa. Riči njuška po kršu, rije ispod guste grane tako da mu se vidi samo šiljasti beli repić.

Čuje se metalna škripa i lupa vrata. Preko ograde vidim komšiju Teda kako tromo izlazi na trem. Na sebi ima bade-mantil, a beli stomak mu zateže pojas. Ništa ne govorimo – poslednjih mesec dana razgovaramo samo preko advokata – ali mu na licu jasno vidim da kaže *Lepo sam ti rekao*. Upozoravam me je na to drvo otkako sam se doselio.

„Riči“, vičem. „Hajde, mališa. Idemo.“

On me ignoriše.

„Keks? Hoćeš keks?“

To pali. Dotrčava, sav ulepljen lišćem i komadićima kore, pa brzo ulazimo. Riči zna šta sledi. U kuhinji seda i čeka pored pulta gde držim njegove grickalice. Pored njih je zgužvana Džojina poruka: *Nadimo se večeras. Ovde. Tačno u 7. Mnogo je važno.*

Pošto sam je ugledao, mamurluk mi se opet budi.

Kad sam je prvi put izvukao iz džepa, nisam znao šta da očekujem. Pošto je Džoj osetila potrebu da bude tajanstvena, pomislio sam da se to „veoma važno“ možda odnosi na Malori. Ili na nastupe uživo. Ili, s tim u vezi, na „incident“ od prošlog avgusta. Džoj i ja odavno dugujemo jedno drugom ozbiljan razgovor, između ostalog i na temu koliko sam odsutan otkako sam se razveo. Stigao sam tačno u sedam, kako je rekla, spreman da pričamo. Ali ono što je usledilo bilo je neočekivano i, koliko god premotavao scenu u glavi, i dalje nisam siguran šta se zapravo desilo. Jednog trenutka me je dočekala zagrljajem, a već sledećeg... katastrofa.

Po dvadeseti put otkako sam ustao iz kreveta, gledam u telefon. Nema odgovora na ponižavajuće poruke koje sam joj poslao pošto sam otišao, u kojima na kraju pitam da li i dalje važi dogovor da danas snimamo.

Riči maše repom i shvatam da mu još nisam dao keks. Dajem mu dva, da ga nagradim za strpljenje, i tek sam počeo da kuvam kafu kad mi telefon vibrira. Srce mi skače, ali nije Džoj. Podsetnik iz kalendara: Dan za čišćenje.

Naravno.

Potišteno osmatram kuhinju očima svoje spremačice – prepuna kanta za smeće, gomila neispeglanog veša na kuhinjskom stolu, poluprazna flaša viskija, pica koja mi je pregorela pa sam je ostavio na šporetu. Obično bih barem pokušao da sredim ono najgore, da održim privid kako sam i dalje sposoban odrastao čovek.

Obično mi se čitavo telo ne grči od kajanja.

*

OD MOJIH ULAZNIH vrata do njihovih treba mi 1528 koraka. Džoj je to izračunala kad sam se doselio. Njoj treba 1528, meni 1600, a psima otprilike 4000. Riči vuče povodac i preskačemo

palmine grane i ostali krš koji je razbacao vetar, držimo se hlada ispod kedrova i hrastova kad god možemo. Čim se u vidokrugu pojavila Džojina i Zanderova ograda obrasla bugenvilijom i bela fasada njihove kuće, u grudima mi se steže. Ljudi kažu da su psi ogledalo naše energije, ali ovo ogledalo je onda sigurno razbijeno, jer Riči oduševljeno juri niz terasasto dvorište čim sam digao rezu.

Brišem znoj sa slepoočnica pa kucam na bočna vrata pre nego što okrenem ključ u bravi.

„Džoj?“, dovikujem, pa sporo prelazim preko škripavog parketa.

U dnevnoj sobi zastajem usred koraka. Svuda je razbacano lišće – po sofī, stočiću, stolicama. Razbijeni prozor na staklenim vratima njiše se na vetru.

Novo kucanje na bočna vrata. Novi zvuk ključa u bravi. Šuštanje koraka.

Malori ulazi i uzdiše. „Izgleda da naša majstorska intervencija nije uspeła.“ Sada na sebi nema belu majicu bez rukava, već uzanu i crnu sa natpisom *Kvinina poslastičarnica*.

Laknulo mi što je tu. Džoj možda ne odgovara na poruke, ali očigledno ćemo danas ipak da snimamo.

Malori me posmatra, pošto ne reagujem. „Jesi li dobro? Izgledaš...“ Odmahuje rukom.

„Dobro sam.“ Ne zvučim ubedljivo, pa dodajem: „Drvo mi je sinoć srušilo šupu.“

„E jebiga.“

Klimam glavom.

„Čekaj. Nije valjda Zen den*.“

Opet klimam glavom.

„Baš bedak.“ Izgovara to tiho, kao da drži posmrtni govor.

To je više od bedaka. Ta pomoćna zgrada od šest puta četiri i po metra bila je razlog što sam uopšte kupio kuću, i od tada

* Engl.: *Den* – jazbina. (Prim. prev).

sam u nju uložio mnogo novca. Sada, međutim, imam krupnije probleme. Gledam u sopstvena stopala dok silazim niz stepenice i spremam se za izraz Džojinog lica. Treba mi samo jedan osmeh sa jamicama u obrazu. Ako se nasmeje, možda ćemo ipak biti u redu.

Samo, nje nema. Nije za radnim stolom u glavnoj prostoriji, a nije ni u susednim sobama. Ostaje spavaća. Vrata su odškrinuta, krevet namešten. „Džoj?“, dozivam tiho.

Nema odgovora. Ovo nije bilo među scenarijima koje sam zamišljao za danas.

„Nema nikoga“, kažem pošto mi se Malori pridružila dole.

Ona osmatra prostoriju, kao da sam možda prevideo dve odrasle osobe. „Jesi li siguran?“

Obuzima me strepnja. Zovem Džoj na mobilni. Odmah se uključuje govorna pošta. Izbegavam ostale neodgovorene poruke na ekranu, i kucam: **Kod vas smo**. Pošto se ne pojavljuju tri tačkice, dodajem, kriveći lice: **Rekli smo 11?**

„Verovatno su izašli po nešto“, kaže Malori, ne obazirući se na moju zabrinutost. Seda na svoje uobičajeno mesto za stolom i počinje da priprema audio-opremu.

Pokušavam da učinim isto, ali glava me boli.

Nevoljno, ponovo čitam poruke koje mi je Zander poslao sinoć. Prvu, odmah pošto me je Džoj izbacila: **Pozovi me**. A onda, pet minuta kasnije: **ŠTA SI URADIO?** Ni na jednu nisam odgovorio. Kad sam sinoć video da nije kod kuće, nadao sam se, možda naivno, da njegove poruke nemaju veze sa onim o čemu smo Džoj i ja razgovarali. Ove nedelje sam verovatno uradio bar deset stvari koje zaslužuju poruku velikim slovima. Mučnina mi se penje u grlo dok kucam: **Gde ste?**

Riči grebe da ga pustim sa terase. Otvaram vrata i on juri pored mene pa uz stepenice. Kandže mu štekću po parketu dok obilazi kuću, pa se vraća, i gleda me pun iščekivanja. Osvrćem se pošto sam shvatio. „Jesi li videla Potsija?“

Malori krivi usne. „Možda su ga izveli u šetnju.“

Ona dobro zna da ni Džoj ni Zander ne bi izveli psa kad treba da snimamo. Udovoljavam joj sa „Možda“, i izlazim.

Santa Ana ponovo jača i donosi novi talas vrelog vazduha. Oblaci borovih iglica padaju na zemlju dok me Riči prati uz kamene stepenike do odvojene garaže. Zavirujem unutra; miriše na vlagu i terpentin. Zanderov maserati je parkiran na uobičajenom mestu, ali njegov MG iz 1964. nije tu.

„Gde ti je brat?“, pitam Ričija pa klečim da ga počešem iza dugačkih ušiju.

Glava mi pulsira pošto sam se uspravio i zaklanjam oči od ispresecanih zraka sunca. Ono što zatim vidim zbunjuje me. Vraćam se niz brdo i zastajem da se zagledam u široku rupu u bočnom zidu, tačno između visoke mlečike i zapuštenog lovora. Tu bi trebalo da je prozor, ali kad zavirim unutra, vidim da se staklo razletelo na sve strane i da prekriva sve površine Džojinog kupatila.

Džoj Mur

ODLOMAK IZ NEOBJAVLJENIH ZAJEDNIČKIH
MEMOARA SA BENIJEJEM ABOTOM

Rani dani

Mogu da spavam bilo gde. U učionicama, restoranima, bioskopima, na planinarskim stazama – pomislite na bilo koje mesto, ja sam tamo verovatno već spavala. I to nije blagoslov, kako moji prijatelji koji pate od nesanice vole da kažu. Pre nego što su mi lekovi i rutina pomogli da se s tim izborim, živela sam u večitoj neizvesnosti. Nije bilo pitanje hoće li se iznenadni san desiti, već kada, kako i gde. Medicinski stručnjaci te slučajeve nekontrolisane pospanosti zovu „napadima“. Ja ih radije zovem dremkama. Dremala sam kad sam upoznala Benija.

Te večeri je u *Ehu* svirao rok bend jednog komšije. Možda ste čuli za to mesto, koncertnu dvoranu u *Eho parku*, bez sedišta, gde svi se tiskaju u pravougaonoj crnoj prostoriji manjoj od svečane školske dvorane? Stvarno je posebna.

Ležala sam na betonskom podu, blizu zadnjeg zida, s glavom naslonjenom na ruku. Beni se zamalo sapleo o mene dok je izlazio iz ve-cea.

U takvim situacijama obično nisam svesna okoline, kao što ljudi obično i nisu kad spavaju. Mogu da zadremam na

nekoliko sekundi ili na nekoliko sati pre nego što se sama probudim. Nekad odmorna, a nekad ne. Nisam imala pojma koliko sam dugo ležala na tom prljavom podu, ali kad me je Beni našao, bila sam zarobljena u stanju paralize sna: bila sam svesna gde sam, ali je iza mojih kapaka postojala verzija „iz sna“ tog mračnog kluba, sa senkama i bleskovima svetla. Znala sam da lebdim u onom međuprostoru između jave i sna, ali je moje telo odbijalo da se pomeri.

Sve dok me, pošto je mislio da sam previše popila, Beni nekoliko puta nije potapšao po ramenu. *Hej, probudi se*. Samo je to bilo dovoljno. Čarolija se raspršila. Otvorila sam oči, okrenula glavu i on je bio tu: moj Beni.

Znate onaj trenutak kad nekog upoznate i bude vam savršeno jasno: *treba mi još ovoga u životu?* Ili, obrnuto: *od ove osobe moram da bežim koliko me noge nose?* Videla sam Benijev vragolast osmeh i raščupane riđe kovrdže i nisam pobešla. Počeo je bradu i rekao: „E tu si.“

„E tu sam“, promrmljala sam.

Hteo je da me izvede napolje, ali rekla sam mu da sam dobro. Bend je počeo da svira obradu „*Lovesong*“ *Kjura*, i ja sam ga pustila da mi pomogne da ustanem i držao mi je ruku preko ramena dok smo pevali o večitoj ljubavi.

Istinita priča. Od tada smo najbolji drugovi.

Ali kako smo, pitate se, stigli dovde? Zar to nije poenta ovih memoara? Da objasnimo nezamisliv put kojim su naši haotični životi stigli do tačke u kojoj imamo nepojmljivih trideset pet miliona preuzimanja mesečno? (Ozbiljno, društvo. Moj mozak to nikad, nikad neće moći da pojmi i nikad, nikad neće prestati da budem zahvalna što nalazite vremena da ocenite, ostavite recenziju i pretplatite se. Šaljem vam milion blistavih srca. Milion i jedno!)

Ta priča je malčice složenija. Hajde da počnem iz početka.

Preterana dnevna pospanost počela je u jesen, u drugom razredu srednje škole. Roditelji su mislili da su to tipični

tinejdžerski problemi. Nagli rast, kasno leganje, previše obaveza. Većito sam bila umorna, ali to nikoga nije brinulo jer je svako petnaestogodišnje dete umorno. Ko može da ostane budan na času sociologije? Ko nema problema da ustane u cik zore? Tako sam gurala kroz prvo polugodište, dok to nije počelo da utiče na moje ocene.

Lekari su mislili da je posredi mononukleoza. Rekli su mi da se odmaram i da će proći. Ali prošao je jedan mesec, pa drugi, a meni nije bilo bolje. Zapravo, san mi je gutao ceo život. Testirali su mi štitnu žlezdu, proveravali da li patim od anemije, dijabetesa, bubrežnih bolesti. Neko vreme se spominjao sindrom hroničnog umora. Ništa nisu našli.

Ja to poredim sa pokvarenim prekidačem. U jednom trenutku sam budna, u sledećem mi glava pada. Gravitacija me pritiska, a oči peckaju. Glava mi kljuca dok se telo uključuje, isključuje, uključuje, isključuje, i očas posla, san je Dorotina kuća koja se vrti, a ja sam Zla Veštica sa Istoka i vide se samo moje prugaste čarape i crvene cipele. Kad jednom počne da pada, ne mogu da mu pobegnem.

Želim da budem jasna. Ovo je MOJE iskustvo sa narkolepsijom. Svaka osoba koja pati od narkolepsije ima drugačiju priču, drugačije izazove i drugačiji način brige o sebi. Znam neke koji uspevaju da se izbore s napadom tako što rade više stvari odjednom – recimo, jednu kisele bombone dok voze po dugačkom, pravom putu, da bi razbili monotoniju koja bi ih inače uspavala. Druge muči toliko snažna dnevna pospanost da, uprkos svim lekovima, jedva uspevaju da obave i najjednostavnije zadatke. Treći pate od katapleksije – iznenadnog gubitka mišićne kontrole kad mozak pomeša budne emotivne stimulanse sa stimulansima iz REM faze sna. Kod katapleksije, okidači poput stresa, iznenađenja, euforije – čak i neke obične šale – mogu izazvati da telo klone kao da je osoba duboko usnula. Ako slušate naš podkast, znate koliko se često ja smejem. Nemam narkolepsiju sa katapleksijom. I nemaju svi

sa katapleksijom i narkolepsiju. Kao i kod svih bolesti i poremećaja, nema pravila.

Dobro, skrećem s teme – zapravo, već sam skrenula! Po bogu, izgleda da će ova knjiga biti ista kao naš podcast. Htela sam da stignem do trenutka kad sam prvi put shvatila razmere svog problema.

Zamislite prizor: rane dvehiljadite. Leto između drugog i trećeg razreda srednje. Imam šesnaest godina, jedinica sam, živim u unutrašnjosti južne Kalifornije – znači smog, vrućina, tačno na pola puta između Los Anđelesa i Palm Springsa. U to vreme je u blizini bilo mnogo stočnih farmi, pa dodajte i mirise. Još nemam dijagnozu, kao da plivam kroz neku kašu, a jedino što zaista želim jeste vozačka dozvola. Roditelji su obećali da će me upisati na časove kad budem mogla da zadržim glavu uspravno duže od pola sata, ali ja to ne mogu da dočekam. Ja sam Veruka Solt* u fabrici čokolade, tik pre nego što propadne niz otvor za „loša jaja“. „Nije me briga kako, hoću to odmaaaaaaaahhhh!“ Čak i ličim na Veruku. Talasasta smeđa kosa, mali prćasti nos. Nos mi je u međuvremenu porastao, u skladu s licem.

Vanesa, moja najbolja drugarica tog sudbonosnog leta, već ima bež ševrolet el kamino, iz sedamdeset treće. Ozbiljna mašina koja bi u čeonom sudaru zgužvala drugi automobil kao maramicu, a sama se ne bi ni ulubila. Ja sam umanjivala simptome, Vanesi je bilo dosadno između smena u piceriji, pa sam je pitala da mi ga pozajmi da se provozam.

Uvek spremna za avanturu, Vanesa stiže dok su moji roditelji na poslu i daje mi ključ. Čekam da ga ubacim u bravu pre nego što priznam da ne znam da vozim s manuelnim menjačem. Prećutkujem činjenicu da uopšte ne znam da vozim, radije se bavim time kako se ne razumem u menjače.

„Nauči me“, molim je. „Klanjam se pred tvojim superiornim poznavanjem menjača.“

* Liz iz romana *Čarli i fabrika čokolade* Roalda Dala. (Prim. prev.)

Vanesa pleše u školskoj navijačkoj trupi, genije je za matematiku i obožava kad hvale njenu pamet. „Dobro, važi“, kaže. „Ali samo ovde po kraju.“

Moram da joj priznam, dobra je učiteljica. Očas posla se vozimo s otvorenim prozorima kroz naše naselje skromnih porodičnih kuća. Za ono što se desilo posle kriva sam samo ja. Oduševljeno teram besnu mašinu i onda... moj prekidač se kvari. Glava mi pada. Spavam. Budim se. Spavam. Budim se. Šamaram se, molim sopstveno telo: Ne sada, ne sada, dok pokušavam da prebacim u nižu brzinu. Što više paničim, auto manje sarađuje, a Vanesa se smeje jer vozim deset na sat i misli da se zezam, i odjednom se prisećam da samo treba da nagazim kočnicu. Ali kasno je. Dorotina kuća je sletela.

Sledeće čega se sećam jeste da me Vanesa trese za ramena, vrišti i plače, a auto je nasukan na nisku kanarsku palmu.

Drvo je zapravo lošije prošlo. Ali to je bilo dovoljno da se moji roditelji i ja metaforički probudimo i potražimo pravu pomoć.

Posle dva ispitivanja sna, dobili smo dijagnozu. Sad kad razmislim, to je trebalo da bude očigledno. Bez odgovarajućeg lečenja, moj tip narkolepsije je prilično težak, a ja ga nisam lečila kako treba. Simptomi su bleštali kao reklama:

DANAS NA PROGRAMU
NARKOLEPSIJA!
U GLAVNOJ ULOZI DŽOJ MUR

Naoružana imenom svog poremećaja, konačno sam mogla da tražim konkretnu medicinsku pomoć. Ipak, na moje veliko razočaranje, nije došlo do naglog poboljšanja.

Niko ne želi da ga tretiraju kao bolesnika, a snalaženje je osobi sa hendikepom posebno teško kada je taj hendikep nevidljiv. Prijatelji nisu razumeli, naročito u tim prvim danima,

zašto ne mogu samo da popijem neki kofeinski napitak, pa da mi bude bolje. Profesori su mislili da sam lenja. Da preterujem. Neki su zlobno komentarisali: „Izgleda da ti moj čas nije dovoljno zabavan da ostaneš budna?“

Peti čas postao je vreme za dremku u školskoj ambulanti, gde sam punila baterije taman toliko da završim školski dan, posle čega sam išla kući i odmah opet spavala. U proseku su mi trebale tri dremke dnevno, ponekad četiri, plus između njih desetine mikrodremki od pet do deset sekundi. A uz to smo isprobavali razne kombinacije stimulansa, lekova za poboljšanje kognicije, pomagala za noćni san (jer, verovali ili ne, noćni san kod narkolepsije nije uvek okrepljujući) i SSRI-ja* za anksioznost i depresiju koje su se s vremenom pojavile.

Nisam baš tako zamišljala svoje najbolje srednjoškolske godine.

Pošto sam jedva maturirala, odlučila sam da odložim studije. Ionako nisam imala pojma šta želim da radim u životu. Međutim, pošto sam imala previše vremena i premalo obaveza, počela sam da tonem. Veruka Solt je nestala a na njenom mestu pojavio se magarac Iar. Pošto je primetio koliko sam regresirala, terapeut mi je predložio da upišem neki kurs crtanja da „bih se malo trгла“. Izabrala sam onlajn kurs grafičkog dizajna, jer sam mogla da ga pratim sopstvenim tempom, na računaru koji sam već imala. Mislila sam da će mi pomoći da jednog dana upišem fakultet, kad za to budem spremna.

Sada ću malo da se hvalim. Dobar sam grafički dizajner. I, bože, koliko mi je laknulo kada sam to otkrila. Bacila sam se na prve projekte. Nisam znala ništa o tipografiji i brendiranju, ali imala sam oko za prostor i teksturu, kao i novostecheno strpljenje za učenje. Posle prvog kursa upisala sam drugi, pa treći, a onda su profesori počeli da me preporučuju malim

* Selektivni inhibitori preuzimanja serotonina – jedinjenja koja se često koriste kao antidepresivi. (Prim. prev.)

firmama kojima je trebao jednostavan grafički dizajn. Ti poslovi su doveli do većih honorarnih angažmana i odjednom sam zarađivala za život. Skromno, ali dovoljno. Sve po svom rasporedu, bez fakultetske diplome. Zamišljam da bi dobijanje vozačke dozvole bilo sličan osećaj. Ja je tada još nisam imala.

Roditelji nisu želeli da odem od kuće, ali sam to čvrsto rešila. SSRI-ji su me izvukli iz kovčega, stimulansi su razredili onu kašu, i pridržavala sam se stroge rutine spavanja. Ona je pomagala. Nisam nameravala da s njom prekinem. Našla sam skroman jednosoban stan u blizini i zamolila ih da mi budu žiranti. „Trebalo bi da vam je laknulo što mi idete na živce“, rekla sam. „To znači da mi je bolje.“

Popustili su. I da vam kažem, dragi moji, taj prvi ukus nezavisnosti je moćna droga. Čips za večeru? Može. Đuskanje u donjem vešu? Pevanje na sav glas uz saundtrek iz filma *Zlica*? Može i jedno i drugo. Okušala sam se i u onlajn upoznavanju, ali većina susreta završavala se na jednom izlasku kad bih pomenula strašnu reč na N. Narkolepsija, ispostavilo se, nije naročito seksi razlog da spomenete krevet.

Narednih nekoliko godina bile su dosadne po gotovo svim merilima. Pohađala sam još kurseva, radila kao luda i širila bazu clijenata. Do dvadeset pete sam uštedela nešto novca i bila spremna za promenu.

I tada je na scenu stupio Beni.

Beni Abot

Prvi dan

Malori i ja sa vrata zurimo u krhotine koje prekrivaju svaku površinu u Džojinom i Zanderovom kupatilu – pod, kadu sa šapama, oba lavaboa, čak i dasku ve-ce šolje. Ni Džoj ni Zander se ne javljaju na telefon.

„Treba da zovemo policiju, je l' tako?“, pitam. „Treba da zovemo policiju?“

„I šta da im kažemo?“

Prodorno je gledam, a ona se na to ne obazire.

„Verovatno je samo vetar. Isto što se desilo gore.“ Malori krcka po staklu u svojim birkenstok sandalama dok prilazi prozoru na suprotnom zidu da prodrma ram. „Vidi. Reza nije bila spuštena.“ Drmusa i nju.

Teško mi je da poverujem da se staklo ovako razbilo zbog vremenskih prilika, ali ona jeste u pravu. Nema drugih znakova provala. Koliko vidimo, sve je tu. Ništa drugo nije slomljeno.

Pokušavam ponovo da dobijem Džoj. Poziv ponovo odlazi pravo na govornu poštu. „Gde ste?“, pitam, iako znam da ona nikada ne sluša poruke. „Mi smo ovde, a vas nema, ima mnogo razbijenog stakla, pa samo... molim te, javi se.“

Sporo dišem na nos i trudim se da sledim Malorin primer. Nema razloga za paniku. Podsećam sebe da Džoj i Zander kasne samo pola sata, da je vetar sinoć zaista bio jak – dovoljno jak da iz zemlje iščupa drvo visoko četrdeset pet metara – i da Džoj ima valjane razloge da ignoriše moje poruke.

Pridružujem se Malori kraj prozora i prelazim rukama preko rama. U gornjem desnom uglu nalazi se beli plastični senzor, i to mi daje ideju. Malori me prati uz stepenice i viri mi preko ramena dok kuckam po kontrolnoj tabli alarmnog sistema. Ne reaguje. „To je... hm. Isključen je.“

Malori pritiska dugme sa strane i ekran treperi i budi se. Čekamo da se pojavi početni meni i pratimo uputstva da pregledamo najnovije snimke.

Nema ničega iz poslednja dvadeset četiri sata. Zabrinuto se gledamo.

„Možda su imali još jedan sastanak s advokatima?“, nagađa Malori.

Priznajem da je to moguće, iako se Zander obično sam bavi tim stvarima.

Ona nalazi broj njihove kancelarije i uključuje spikerfon. Dok telefon zvoni, šapućem: „Pozvaću njene roditelje, za svaki slučaj.“

Ona klima glavom, a ja silazim niz stepenice. Nemam nameru da zovem Džojine roditelje. Poslala ih je na prekoatlantsko krstarenje iz Londona za četrdesetu godišnjicu braka; ako dobro računam datume, sada su negde nasred okeana. Moram da proverim nešto važnije, pre nego što stvarno počnem da brinem.

Čujem vedri ženski glas kako se javlja na Malorin telefon dok sedam za Džojin kompjuter. Džoj je nedavno promenila lozinku u čast naših imenjaka iz *Srećnih dana* ovde u OPVMSŽ-u. Ukucavam je – *potsiričifonzi*, bez razmaka, bez velikih slova – i pretražujem sve nedavne audio-snimke. Pojavljuje se spisak i brzo ga pregledam tražeći nešto što je Džoj možda sinoć sačuvala.

Uskoro sam pretražio hard-disk, kladu za otpatke, Džojin mejl. Nema nijednog fajla od sinoć, ni pod kojim imenom. To otkriće – ili tačnije to što nisam ništa otkrio – toliko me ošamuti da moram da izađem napolje na vetar.

„Niko se nije čuo s njima“, kaže Malori nekoliko minuta kasnije pošto mi se pridružila, pa dodaje da je zvala i našeg menadžera za promo-materijale i asistentkinju za istraživanje. „Proverila sam i društvene mreže.“

Od spomena društvenih mreža moja zabrinutost narasta. „I?“
„Ništa.“

Treba mi nešto više. „Ništa od...?“

„Od *znaš već koga*? Ne.“ Posmatra mi lice. „Šta mi to prećutkuješ?“

Za šest meseci otkako se Malori pridružila našem timu, posmatrao sam njen odnos sa Zanderom kao što antropolog posmatra neki novi narod. Da li izgledaju kao brat i sestra? Nesumnjivo. Da li zvuče kao brat i sestra? Ponekad, kad Malori iz penzije izvuče svoj danski akcenat. Ali da li se ponašaju kao brat i sestra? Na to pitanje još nemam odgovor. Da ih ne poznajem, rekao bih da su plavokosi uglednici koji glume prisnost iz političkih razloga, ali možda su opušteniji kad mene nema. A ako je tako, Malori bi mogla da ima neku teoriju.

Nadam se da ne zvučim uznemireno koliko se osećam dok pitam: „Kako ti je Džoj delovala u poslednje vreme? Da li ti je izgledala drugačije?“

„Zašto?“

Još razmišljam šta da odgovorim kada Riči jurne kroz dvorište, lajući onim svojim *Vidi ovo!* lavežom. Toliko je glasan i uporan da Malori i ja ustajemo da proverimo šta je. S druge strane zajedničke metalne ograde vidimo Džojinu komšinicu Karlotu u šarenoj kecelji. Doziva nas pošto nas je ugledala, visoko mašući baštenskim rukavicama.

Karlotu sam malo upoznao otkako su Džoj i Zander kupili ovu kuću. Pošto je dve decenije radila kao sudija krivičnog suda

u Los Angelesu, otišla je u prevremenu penziju pre pet godina kada su joj otkrili leukemiju. Džoj joj pomaže oko bašte otkako se jesenas rak vratio. Sada ide na hemoterapije za održavanje, i dok prilazimo, primećujem natekle podočnjake ispod njenih umornih očiju.

„Drago mi je što vas vidim“, kaže, dok joj paperjasta bela kosa leprša na vetru. „Ubrala sam tonu povrća i moram nekako da ga se rešim. Šta volite? Boraniju? Zelenu salatu? Plavi patlidžan? Šargarepu?“

„Sve to zvuči odlično, hvala“, kaže Malori s opreznim osmehom. „Ali pre svega – jeste li od jutros videli Džoj ili Zandera?“

Karlota zavlaci rukavice u kecelju i odmahuje glavom. „Da znate da nisam.“

„A Potsija?“, dodajem ja.

„Nešto nije u redu?“

Pričam joj za prozor u kupatilu i da se ne javljaju na telefon.

„To ne valja.“ Gleda ka svojoj tamnozelenoj kući usađenoj u brdo, pa niz svoj posed koji bez ograde završava kod klisure. „Kad malo bolje razmislim, nekoliko puta sam videla kojota“ – to izgovara kao dve reči, *ko-jota* – „ali ne i Potsija. Možda su ga izveli u šetnju?“

Na njenoj zadnjoj terasi vrata sa mrežom se otvaraju i njen partner izlazi ukočeno se osmehujući. Kao i svaki put kad sam pričao s njim, košulja mu je potpuno raskopčana da bi se razmetao bronzanim trbušnjacima. Dlake ima samo na glavi – kosa mu je seda i kratka, sa dubokim zaliscima.

„Emile.“ Karlota ga doziva. „Traže Džoj i Zandera.“

Emil je nekada radio kao kaskader u Holivudu, a sada je elitni lični trener koji se usput bavi i restauracijom oldtajmera – neobičan skup veština zbog koga su ga prozvali „majstor za sve karoserije“. Ili bar tako piše na njegovoj vizitkarti. Ja mogu da ga trpim u malim dozama, ali Zander ga izgleda voli; treniraju dva puta nedeljno. Ponovo objašnjavam šta se desilo pošto nam se on pridružio kod ograde.

On zamišljeno pući usta. „Ne, danas ih nisam video.“

„Je l' bilo još nekoga na imanju? Ili se neko motao okolo?“ Vidim da Karlota zna zašto pitam. Diže pogled ka Emilu, a on odmahuje glavom.

„A MG?“ Ako bi neko primetio da ga nema, to bi bio Emil, s obzirom na to da ga je Zander kupio od njega pre samo nekoliko meseci. „Nije u garaži.“

„Pa što odmah nisi rekao?“ Emil se smeje i pljeska po golom stomaku. „Već si počeo da me brineš. Sigurno su otišli da se provozaju.“

Zvuči toliko ubeđeno da i ne pokušavam da ponovim kako to ne bi uradili kad imamo zakazano snimanje.

„U pravu je“, kaže Karlota i odlučno klima glavom. „Odrasli su ljudi. Sigurna sam da postoji neko sasvim razumno objašnjenje za sve ovo. Hajdete gore do kapije.“ Maše nam ka ulici i već se udaljava. „Emil će vam doneti dve-tri gajbice povrća.“

Malori i ja se namršteno gledamo, ali krećemo.

*

TRI SATA KASNIJE nismo ništa bliže odgovoru. Zvali smo sve ljude kojih smo se setili, ali niko nije video ni čuo ni Džoj ni Zandera. Ponovo smo proverili društvene mreže. Čak smo se provozali po kraju za slučaj da je Džoj sama izvela Potsija u šetnju – što je malo verovatno, s obzirom na to koliko u poslednje vreme ne voli da izlazi iz kuće. Svejedno, proverili smo svaku stazu, svaku slepu ulicu, svaki prolaz, dok nismo koliko-toliko sigurno mogli da kažemo kako ne drema u nekom jarku. Pošto nam je ponestalo ideja, Malori i ja zaključujemo da možemo bar da zakucamo daske preko prozora, da se u međuvremenu u kupatilo ne useli porodica rakuna.

Na dnu Džojinog terasastog dvorišta nalazi se metalna šupa bez prozora. Povlačim kanap i sijalica se pali. Neka mesta prekriva debeo sloj prašine; negde je nedavno čišćeno. U uglu stoje

stare kante boje koje su ostavili prethodni vlasnici. Naslonjeni na zadnji zid, iza kolica, nalaze se razni komadi drveta.

Pomeram kolica i počinjem da sklanjam stare daske i palete da bih došao do polovine šperploče. I pored buke koju pravim, čujem Ričija kako laje na kraju dvorišta. Vičem mu da prestane dok izvlačim ploču po koju sam došao.

„Pazi na trnje“, dobacuje Malori sa obližnjeg panja.

„Treba mi pomoć.“ Mogu sam da je nosim, ali ne želim to da radim. Ono što želim jeste da Džoj prođe kroz kapiju i objasni da je izgubila telefon, ili da je zaspala u prodavnici, ili da je morala na ušivanje pošto se posekla na razbijeno staklo.

Malori prilazi šperploči, ali pre nego što je dignemo, pitam: „Mogu li nešto da ti kažem, i možeš li obećati da nećeš požuriti sa zaključcima?“

Prodorno me gleda. „Znaš da možeš, i znaš da ne mogu.“

Razmišljam o mogućnostima, zaključujem da ne bi valjalo da nastavim – ali ipak to činim. „Sinoć sam bio ovde. Posle snimanja.“

Diže obrve.

„Obećala si da nećeš žuriti sa zaključcima.“

„Ne, nisam. Je l' Zander bio kod kuće?“

„Nije.“

„Dobro.“ Razvukla je tu reč. „A to mi govoriš zato što...“

„Zato što ne znam šta da mislim. Nisam se dugo zadržao. Izbacila me je maltene čim sam došao.“ Zagledao sam se u čvor na šperploči. „Ali pre toga je rekla neke stvari.“

Riči sada zavija. Opet vičem. On me opet ignoriše.

„Verovatno kojot“, kaže Malori. Tu reč izgovara kao sudija Karlota. „Kakve stvari?“

„Rekla je da želi pauzu od podkasta.“

„Pauzu“, ponavlja Malori.

„Naravno da je razumem“, nastavljam, a već mi je neprijatno. „Poslednji su bili prilično teški. *Trebalo* bi da napravimo pauzu. Ali...“